



Eskipazar (Karabük) Peyzajının Ekoturizm Açısından Değerlendirilmesi

Yeliz SARI NAYİM¹, Seda Özlem YAMAN²

¹ Bartın Üniversitesi, Orman Fakültesi, Peyzaj Mimarlığı Bölümü, 74100, BARTIN

² Bartın Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı, 74100, BARTIN

Öz

Araştırmada, Karabük İli Eskipazar peyzajının turizm açısından analizi ve değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Bu kapsamda yöntemin birinci aşamasında araştırma konusu ile alana yönelik doğal ve kültürel peyzaj değerleri belirlenmiştir. Bu aşamada alan gözlemleri, bireysel görüşmeler ve literatür taramalarından yararlanılmıştır. İkinci aşamada GZFT analizi devreye girmiştir. Eskipazar'ın peyzaj değerlerinin turistik açıdan güçlü ve zayıf yönleri ile fırsat ve tehditleri, arazi çalışmaları (yerel halkla yapılan birebir görüşmeler), yerel yöneticilerle yapılan mülakatlar ve literatür taramalarından yararlanılarak hazırlanan GZFT analizi ile tespit edilmiştir. GZFT faktörleri, anket çalışmasının bir parçası olarak yerel halka, ziyaretçilere ve uzmanlara yöneltilmiştir. Yerel halk ve ziyaretçilerden elde edilen yanıtlar, frekans analizi aracılığıyla değerlendirilmiştir. Araştırma konusu ile ilgili 5 adet anahtar kişiden oluşan uzmanların (yerel yönetici) görüşü ise A'wot tekniği kullanılarak değerlendirilmiştir. Veri toplama ve analizi ile alandaki turizm ve korumaya yönelik düşünceler elde edilmiş, olumsuz çevre faktörleri, turistik ve rekreasyonel altyapı hakkında da fikir sahibi olunmuştur. Analiz sonuçları, son aşamada birlikte değerlendirilmiş, sürdürülebilir ekoturizm stratejilerinin desteğiyle çözüm önerileri sunulmuştur. Bu öneri stratejiler, Eskipazar'ın doğal ve kültürel peyzaj değerlerinin koruyarak kullanımına fırsat sunacaktır.

Anahtar Kelimeler: Sürdürülebilir turizm, doğal ve kültürel peyzaj değerleri, GZFT analizi, Karabük, Eskipazar.

Evaluation of Eskipazar (Karabük) Landscape in terms of Ecotourism

Abstract

In the study, it is aimed to analyze and evaluate the landscape of the Eskipazar landscape of (Karabük Province) in terms of tourism. Around in this context, in the first stage of the method, natural and cultural landscape values were determined for the research subject and area. At this stage, field observations, individual interviews, literature surveys and data obtained from various maps were utilized. In the second stage, SWOT analysis was introduced. The strengths and weaknesses and opportunities and threats of the landscape values of Eskipazar in terms of tourism, field studies (one-on-one interviews with local people), interviews with local managers and literature surveys were determined by using SWOT analysis. The SWOT factors were directed to the local community, visitors and experts as part of the survey. The responses obtained from local people and visitors were evaluated through frequency analysis. The opinions of 5 key experts (local managers) on the subject of the research were evaluated using A'wot technique. With the data collection and analysis, ideas were obtained for the tourism and protection in the field and negative environmental factors particularly on the, tourism and recreation infrastructure were obtained. The results of the analysis were evaluated together at the last stage and solutions were proposed with under the support of sustainable ecotourism strategies. These proposed strategies will provide the opportunity to use and protect the natural and cultural landscape values of Eskipazar.

Keywords: Sustainable tourism, natural and cultural landscape values, SWOT analysis, Karabük, Eskipazar

*Sorumlu Yazar (Corresponding Author):

Yeliz SARI NAYİM (Dr. Öğr. Üyesi); Bartın Üniversitesi, Orman Fakültesi, Peyzaj Mimarlığı Bölümü, 74100, Bartın-Türkiye. Tel: +90 (378) 223 5124, Fax: +90 (378) 223 5062, E-mail: yelizsari@yahoo.com ORCID ID: 0000-0002-0165-6349

Geliş (Received) : 18.06.2019

Kabul (Accepted) : 01.07.2019

Basım (Published) : 15.08.2019

1. Giriş

Son yıllarda teknolojinin gelişmesi, nüfus ve kentleşmenin artması rekreasyon ve turizm faaliyetlerine olan talebi arttırmıştır. Ayrıca insanların gerek eğitim seviyelerinin ve çevre bilinçlerinin artması gerekse kentlerin karmaşasından kaçma isteklerinin artması doğal ve kültürel açıdan hassas olan alanların turizm açısından ilgi görmesine neden olmuştur (Uzun ve Müderrisoğlu, 2010). Günümüzde turizm hareketlerine bakıldığında giderek kitlesel katılımın azaldığı, alışılmış turizm merkezlerinden az da olsa uzaklaşma yönünde bir eğilim yaşandığı görülmektedir. Dolayısıyla, hem turist profilin de, hem de tüketim kalıplarındaki değişiklikler doğal ve kültürel peyzajın koruma-kullanma dengesi içinde kullanımını öngören eko-turizm, sürdürülebilir turizm gibi yeni kavramların oluşmasına neden olmuştur (Sarı, 2001; Kaypak, 2010). Uluslararası Doğa Koruma Birliği'nin (IUCN-International Union for Conservation of Nature) tanımına göre ekoturizm; doğayı ve kültürel peyzaj değerlerini anlayarak korumayı destekleyen, düşük ziyaretçi etkisi olan ve yerel halka sosyo-ekonomik fayda sağlayan, bozulmamış doğal alanlara çevresel açıdan sorumlu seyahat ve ziyaret olarak açıklanmaktadır (Sungur, 2012). Uluslararası Ekoturizm Topluluğu (TIES-The International Ecotourism Society) ekoturizmi; çevreyi koruyan, yerel halkın refahını sürdüren ve doğal alanlara yönelik olan sorumlu seyahat olarak tanımlamaktadır (Leung vd., 2001; TIES, 2002; Sungur, 2012). Dünya Doğayı Koruma Fonu (WWF-World Wildlife Fund) ekoturizmi, doğal habitatlarında çevreye en az etkide bulunan ve bu arada yerel topluluklara da ekonomik fayda sağlayan bir turizm türü olarak tanımlamıştır (Sungur, 2012). Ekoturizmin faaliyet alanları el değmemiş doğal alanlar ya da kendine özgü dokusu korunmuş korunan alanlar, dağlık ve kırsal alanlar, tarihi alanlar, kıyı alanları, nehirler ve çevreleridir (Benzer, 2006).

Araştırma alanı olarak seçilen Karabük İli'ne bağlı Eskipazar İlçesi, ekoturizm potansiyeli yüksek, halen canlılığını yitirmemiş, birçok inanca, kültüre ev sahipliği yapan ve hâlihazır da yapmakta olan bir yerleşimdir. Bu kapsamda araştırmada, Eskipazar İlçesinin doğal, tarihi ve kültürel peyzaj değerlerinin ekoturizm çerçevesinde değerlendirilmesi ve yöreye özgü geliştirilebilecek alternatif turizm önerilerinin sunulması amaçlanmıştır.

2. Araştırma Alanı

Eskipazar İlçesi, Türkiye'nin Batı Karadeniz Bölümü'nde yer alan Karabük İli'ne bağlı 49 köy ve ilçe merkezinden oluşan bir yerleşimdir (Şekil 1, Şekil 2). İlçe, turizm alt yapısı olarak konaklama, yeme-içme tesisleri vb. açısından çok gelişmemiş olsa da belirgin turizm potansiyeline sahip bir yerleşimdir (BAKKA, 2013a; BAKKA, 2013b). Eskipazar, sahip olduğu yaylaları, dağları, zengin doğal bitki örtüsü ve yaban hayatı, arkeolojik kalıntıları, antik yerleşimleri, tarihi cami ve türbeleri ile çeşitli turizm faaliyetlerine olanak sağlayan bir merkez durumundadır.



Şekil 1. Araştırma alanından genel bir görünüm (Eskipazar Belediyesi, 2017).



Şekil 2. Araştırma alanının coğrafi konumu (Google Maps, 2019).

Araştırma alanı kapsamında bulunan Hadrianapolis, tiyatro, kemerli yapı, kubbeli yapı, hamam kalıntıları, kaya mezarları, kiliseleri ile İ.Ö. 64 yıllarından bu yana birçok medeniyete ev sahipliği yapmış antik bir kenttir. Mendel ve Marek'in antik kentte yaptığı arkeolojik kazı çalışmaları da bu bilgiyi desteklemektedir (Cumalıoğlu, 2011). Eskipazar, antik dönemlerden izler taşıyan bir ilçe olmasına rağmen turizm imkânlarından yeterince yararlanamamıştır. Eskipazar'da yeterli teşhir alanı olmadığı için ilçeden çıkarılan arkeolojik kalıntılar, Safranbolu İlçesi'ndeki müzede sergilenmektedir.

Anket çalışması sırasında yerel yöneticilerden elde edilen bilgilere göre, Eskipazar, Karabük İli'nin diğer turistik merkezlerinden olan Safranbolu İlçesi'ne göre daha az turistik tesis ve yatak sayısına sahiptir. İlçe'de Belediye Sosyal Tesisleri haricinde 2 adet pansiyon, konaklama hizmeti vermektedir. Çetiören Mesire Alanı, Yalakuz, Adiller, Eğriova yaylaları da kamp yapmak için uygun yerlerdir.

Her yıl Temmuz ayının ilk haftasında Kabaarmut Yaylası'nda şenlik yapılmaktadır. Bu etkinliğe yurtiçi ve yurtdışından yerli turistler ziyarete gelmektedir. Her yıl Ağustos ayının 2. haftasında da Eskipazar Kaymakamlığı ve Belediye Başkanlığı'nın ortaklaşa organize ettiği 'Müzik ve Yağlı Güreş Festivali' yapılmaktadır.

İlçe'ye ulaşım, turizm faaliyetlerini etkileyen, en önemli unsurlardan biridir. Batı Karadeniz Bölgesi'nde bulunan araştırma alanının, Karabük İli'nin bütün komşu illeri olan Zonguldak, Çankırı, Kastamonu, Bolu ile karayolu ulaşım bağlantısı bulunmaktadır. İlçe'nin Zonguldak ve Çankırı üzerinden Ankara ile de demiryolu bağlantısı mevcuttur (KTB, 2019). Eskipazar İlçesi'ne en yakın havaalanları, Zonguldak İli Çaycuma İlçesi'nde, Kastamonu Merkez İlçesi'nde ve Ankara İli'nde bulunmaktadır.

Ankara'ya 180 km, İstanbul'a 380 km mesafedeki Eskipazar'a karayolu ile ulaşmak mümkündür. İstanbul'dan İzmit-Adapazarı-Bolu-Gerede kara yolu, Ankara'dan ise Kızılcahamam-Gerede Karayolu üzerinden bağlantıları bulunmaktadır. Demiryolu ile ulaşım ise Zonguldak-Çankırı hattıyla olmaktadır. Karabük'ten geçen demiryolu Çankırı üzerinden Ankara-Kayseri hattına ulaşmaktadır (KTB, 2019).

3. Yöntem

Eskipazar İlçesi'nin doğal ve kültürel peyzaj değerlerinin ekoturizm açısından belirlenmesi ve değerlendirilmesini kapsayan yöntem, iki temel aşamada gerçekleştirilmiştir. Bu aşamalar:

1. Araştırma konusu ile ilgili olarak alana yönelik doğal ve kültürel peyzaj değerlerinin belirlenmesi. Bu aşamada alan gözlemleri, bireysel görüşmeler ve literatür taramaları temin edilen verilerden yararlanılmıştır.
2. Yerel halk, ziyaretçi ve uzmanlara uygulanan anket çalışmasına ait verilerin GZFT analizi temelinde Frekans ve A'wot tekniği ile değerlendirilmesi

Eskipazar'ın peyzaj değerlerinin turistik açıdan güçlü ve zayıf yönleri ile fırsat ve tehditleri; arazi çalışmaları (yerel halkla yapılan birebir görüşmeler), yerel yöneticilerle yapılan görüşmeler ve literatür taramalarından yararlanılarak hazırlanan GZFT analizi ile tespit edilmiştir.

GZFT analizinde; 9 adet güçlü yön, 8 adet zayıf yön, 9 adet fırsat ve 6 adet tehdit olmak üzere 32 adet GZFT faktörü belirlenmiştir. Faktörlerin 9 adetten az olmasının sebebi, A'wot analizinin yapıldığı Expert Choice 11.5 programının en fazla 9 faktöre kadar analiz yapmaya imkan vermesidir (Taşçıoğlu, 2016).

GZFT faktörleri, anket çalışmasının bir parçası olarak yerel halka, ziyaretçilere ve uzmanlara yöneltilerek, GZFT analizinin her bir faktörüne ne derece katıldıkları çoklu ölçekle değerlendirmeleri istenmiştir. Çoklu değerlendirme puanları ve açıklamaları Tablo 1'de verilmiştir.

Anket çalışması, yüzyüze görüşme ve 'Katılımlı gözlem tekniği' (Sarı, 2001; Sarı Nayim 2014) kullanılarak, 2017 yılı güz ve bahar döneminde arazi çalışmaları esnasında uygulanmıştır

Tablo 1. Çoklu değerlendirme puan ve açıklamaları.

Puan	Açıklama
1	Hiç katılmıyorum
2	Katılmıyorum
3	Kararsızım
4	Katılıyorum
5	Tamamen katılıyorum

TÜİK (2017) verilerine göre Karabük İli Eskipazar İlçesi'nin nüfusu 12.441'dir. Anket uygulaması için araştırma evreni belirlenirken aşağıdaki formülden yararlanılmıştır (Orhunbilge, 2000). Araştırmada %95 güven aralığında ve %10 hata payı göz önüne alınarak, yerel halka en az 95 adet anket uygulanması gerektiği tespit edilmiştir.

$$n \geq Z^2 \cdot N \cdot p \cdot q \div N \cdot D^2 + Z^2 \cdot p \cdot q$$

$$n \geq (1,96)^2 \cdot 12.441 \cdot 0,5 \cdot 0,5 \div 12.441 \cdot (0,1)^2 + (1,96)^2 \cdot 0,5 \cdot 0,5 = 12.030 \div 126 = 95 \text{ adet}$$

n: Örnek büyüklüğünü,

Z: Güven katsayısını (%95'lik güven düzeyi için Z=1,96),

N: Ana kütle büyüklüğünü (Toplam 134 kişi),

p: İstenen özelliğin ana kütlede bulunma oranı (Ölçülmek istenen örnek büyüklüğünün

başlangıçta ana kütlede bulunma oranı bilinmediğinden ve bu konuda ön bir araştırma yapılmadığından p ve q değerleri birbirine eşit (0,5) yani %50 alınarak en yüksek tahmini değere ulaşılmaktadır),

q: Ölçülmek istenen büyüklüğün ana kütlede bulunmama oranı (1-p=0,5),

D: Kabul edilen örnek hatasını göstermektedir (%10).

GZFT faktörleri, anket çalışmasının bir parçası olarak 95 adet yerel halka, 20 adet ziyaretçiye ve araştırma ile ilgili olan 5 anahtar uzman kişiye (yerel yöneticiye) yöneltilmiştir. 5 anahtar kişi, Jaya vd. (2013) ve Açıksöz vd. (2016) çalışmalarından yararlanılarak belirlenmiştir. Mülakat çalışmasının uygulandığı uzman kişiler, Belediye Başkan Yardımcısı, Köy Muhtarı, Sosyal Yardımlaşma Müdürü, İlçe Millî Eğitim Müdürü ve Orman İşletme Müdürü olmak üzere yerel yöneticilerden oluşmaktadır. Mülakat görüşmelerinde ekoturizm ile ilgili deneyimlerini öğrenmek amacı ile yerel halka yöneltilen anket sorularının dışında açık uçlu sorular yöneltilmiştir (Jaya vd., 2013; Açıksöz vd., 2016). Görüşme saat ve tarihleri önceden belirlenmiştir. Çalışmada yerel halk ve ziyaretçiden elde edilen yanıtlar, frekans analizi aracılığıyla değerlendirilmiştir (Sarı, 2001).

Anahtar kişilerde oluşan uzmanların (yerel yönetici), GZFT analizi faktörlerine yönelik görüşlerini yansıtan anket çalışmasına ait verilerin analiz ve değerlendirmesi, A'wot tekniği ile yapılmış, faktörler öncelik sırasına göre sıralanmış ve sayısallaştırılmıştır (Yılmaz, 2008; Gürbüz, 2010). A'wot tekniği ile her GZFT grubu ve faktörleri için ikili karşılaştırmalar yapılmıştır ve bu karşılaştırmalar neticesinde GZFT ait güçlü, zayıf, fırsat ve tehdit gruplarının ve bu grupların faktörlerinin önceliği belirlenmiştir. Uzmanların görüşleri Saaty (1980) oluşturduğu 1-9 arasındaki önem ölçek değerleri ile analiz edilmiştir. Bu ölçek Tablo 2'de verilmiştir. Bu analizlerin tutarsızlık oranı ise 0 şeklinde bulunmuştur. Bu oran sonuçların güvenilirliğini artırmaktadır.

Tablo 2. Önem ölçek değerleri ve tanımları.

Ölçek Değeri	Ölçek Tanımı	Açıklaması
1	Eşit önemli	İki seçenek eşit derecede öneme sahip
3	Biraz önemli	Bir seçenek diğerine karşı biraz daha üstün
5	Kuvvetli derecede önemli	Bir seçenek diğerine karşı oldukça üstün
7	Çok kuvvetli derecede önemli	Bir seçenek diğerine göre çok üstün
9	Kesin önemli	Bir seçeneğin diğerinden üstün olduğunu gösteren kanıt çok büyük güvenilirliğe sahiptir.
2,4,6,8	Ara değerler	Uzlaşma gerektiğinde kullanılmak üzere iki ardışık yargı arasındaki değerler

Araştırmada verilerin toplanması aşamasında 'Katımlı gözlem tekniği' (Sarı, 2001; Sarı Nayim 2014; Sarı Nayim, 2017)'e göre yapılmıştır. Anket çalışmasının hazırlanmasında (Sarı, 2001)'den yararlanılmıştır. Anket uygulamasına ait verilerinin analizinde ise (Sarı, 2001; Durgun, 2007; Açıksöz vd., 2016)'den yararlanılmıştır. Anket uygulamasına ait verilerin analiz ve değerlendirilmesinde, SPSS 13.0 programı kullanılmıştır (Yazıcıoğlu ve Erdoğan, 2004). GZFT analizi (Güngör ve Aslan, 2004; Birel, 2008; Yılmaz, 2008; Gürbüz, 2010; Sarı Nayim, 2015)'e göre, A'wot analizi (Yılmaz, 2008; Gürbüz, 2010)'a göre yapılmıştır.

Araştırmada anket çalışmasına katılan yerel halk ve ziyaretçilerin GZFT analizi değerlendirmelerine ait sonuçlar ile uzmanların katıldığı A'wot tekniği ile analiz edilen sonuçlar birbirleri ile karşılaştırılarak değerlendirilmiştir. Yapılan değerlendirmeler sonucunda Eskipazar İlçesi'ndeki turizm ve korumaya yönelik düşünceler elde edilmiş, araştırma alanındaki olumsuz çevre faktörleri ortaya çıkarılmış, turistik ve rekreasyonel altyapı hakkında fikir sahibi olunmuştur. Analiz sonuçları, son aşamada birlikte değerlendirilmiş, sürdürülebilir ekoturizm stratejilerinin desteğiyle çözüm önerileri sunulmuştur.

4. Bulgular ve Tartışma

4.1. Eskipazar İlçe'sinin Turizm Açısından Önemli Doğal ve Kültürel Peyzaj Değerleri

Araştırmanın birinci aşamasında alan gözlemleri, bireysel gözlemler ve literatür taramalarından elde edilen veriler ile alanın doğal ve kültürel peyzaj değerlerine ait bir ön envanter çalışması gerçekleştirilmiştir. Eskipazar İlçesi'nin turizm açısından değerli doğal ve kültürel peyzaj potansiyeli Tablo 3'de ifade edilmiştir. Şekil 3, Şekil 4, Şekil 5 ve Şekil 6'da alana ait gözlem fotoğrafları verilmiştir.



Şekil 3: Şevkiler Köyü İmciler Mahallesi'ndeki Grekçe Yazıt Örneği (Orijinal)



Şekil 4: Hamamlı Köyü'ndeki Erken Osmanlı Hamamı'ndan bir görünüm (Orijinal)



Şekil 5: Akkaya Termal ve Travertenleri (Orijinal)



Şekil 6: Şerafettin Dağları (Orijinal)

Tablo 3. Eskipazar İlçesi'nin turizm açısından önemli doğal ve kültürel peyzaj mirasları.

Doğal Peyzaj Mirasları	Kültürel Peyzaj Mirasları
Meğri, Kavak, Şerafettin ve Hodulca Dağları, Kurban, Dede ve Dikmen Tepeleri, Eskipazar ve Köpekler Çayları, Eğriova Göleti, Dede, Adiller, Hasanlar, Kulat, Şerafettinler, Eğriova, Sündek, Kabaarmut, Yürecik, Acemler ve Belen Yaylaları, Cemal, Hamamlı, Bayındır, Sadeyaka, Bölükören, Yeşiller, Kapaklı, Söbüçimen, Keçeler-İmanlar, Tamuşlar ve Yalakkuz Ovaları, Dolomit ve traverten yer altı kaynakları, Doğal bitki örtüsü, Yaban hayatı, Türbe Çamı Anıtı Tabiat Parkı, Akkaya Termal ve Travertenleri. Yenice Yaban Hayatını Geliştirme Sahası Maden Suyu Kaynağı Çetiören ve Eğriova Mesire Alanı	Tümülüsler, Höyük, Hadrianapolis Antik Kenti, Asar Antik Yerleşimi Yazıtlar, Anıtlar, Kaya mezarları, Hamamlar, Kaya Tünelleri Konaklar, Mezar Anıtı, Şenlik ve Festivaller Yöresel yeme-içme özellikleri Yöresel el sanatları Tarihi türbe ve camiler Tarihi su kemerleri

4.2. Yerel Halk, Ziyaretçi ve Uzmanlara Uygulanan Anket Çalışmasına ait Verilerin GZFT Analizi Temelinde Frekans ve A'wot Tekniği ile Değerlendirilmesi

Eskipazar'ın peyzaj değerlerinin turistik açıdan güçlü ve zayıf yönleri ile fırsat ve tehditlerini ifade eden GZFT faktörleri, anket çalışmasının bir parçası olarak 95 adet yerel halka, 20 ziyaretçiye ve araştırma ile ilgili olan 5 anahtar uzmana (yerel yöneticiye) yöneltilmiştir. 95 adet yerel halk ve 20 adet ziyaretçiye uygulanan anket çalışmasından elde edilen yanıtlar, frekans analizi aracılığıyla değerlendirilmiştir. Bu kapsamda yerel halk ve ziyaretçilerin anket sonuçlarının frekans değerleri, ortalamaları ve standart sapmaları bulunmuştur. Çalışmaya katılan yerel halkın GZFT analizi değerlendirmesi Tablo 4'de ve çalışmaya katılan ziyaretçilerin GZFT analizi değerlendirmesi ise Tablo 5'de verilmiştir.

Araştırma ile ilgili olan 5 anahtar uzman (yerel yönetici) görüşü ile A'wot tekniği kullanılarak önceliklerine göre sıralanmış ve değerlendirilmiştir. Anket çalışmasına katılan yerel halkın GZFT analizi sonuçları ile uzmanların A'wot tekniği ile değerlendirdiği GZFT analizi sonuçlarının kısmen birbiriyle örtüştüğü görülmektedir (Tablo 7). GZFT faktörlerine yönelik uygulanan anket çalışmasının değerlendirme sonuçlarına göre alanda yerel halkın %52,5'i 'Hristiyanlık Dönemi'nin Hac merkezi olarak düşünülen Hadrianapolis Antik Kenti'nin olması' "güçlü yön faktörüne" tamamen katılmıştır. Bu faktör, uzmanlara uygulanan A'wot değerlendirmesine göre ikinci öncelikli "güçlü yön faktörü" olarak tanımlanmıştır. Yerel halkın %55,8'inin tamamen katıldıkları 'Antik kalıntıların sergileneyeceği bir müze olmaması' "zayıf yön faktörünün", uzmanlarca en güçlü önceliğe sahip "zayıf yön faktörü" ile aynı olduğu görülmüştür. Yerel halkın tamamen katıldığı "fırsatlar faktörü" ile uzman A'wot değerlendirmesi önceliği farklıdır. Yerel halk 'Tarihi ve kültürel antik kalıntıların bulunması ile kültür ve inanç turizmi faaliyetlerinin yapılabilir olması' faktörüne %45 oranında tamamen katılırken, A'wot değerlendirmesine göre bu faktör beşinci sırada yer almıştır. Yerel halkın

%44,2'sinin tamamen katıldığı 'Kırsal yerleşimlerde eski konutların, giderek yeni konutlardan görsel açıdan daha iyi olması' "tehdit faktörü" yine A'wot değerlendirmesinde en güçlü önceliğe sahip "tehdit faktörü" olarak değerlendirilmiştir.

Tablo 4. Anket çalışmasına katılan yerel halkın GZFT analizine yönelik değerlendirmeler.

GZFT Faktörleri	Hiç	Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Tamamen	Ortalama	Standart
	%	%	%	%	%	%	Değerleri	sapma
Ekoturizm Potansiyeline Yönelik Eskipazar'ın Güçlü Yönleri	%	%	%	%	%	%		
Yayla, ova ve dağların varlığı nedeniyle doğa yürüyüşü, kamp yapma gibi ekoturizm faaliyetlerine uygun olması,	2,5	4,2	15,8	32,5	45,0	4,13	0,99	
Hristiyanlık Dönemi'nin Hac merkezi olarak düşünülen 'Hadrianapolis Antik Kenti'nin olması,	2,5	0,8	21,7	22,5	52,5	4,21	0,98	
Roma İmparatorluğu'na ev sahipliği yapmış olan Asar Antik Yerleşimi'nin olması	4,2	5,8	28,3	27,5	34,2	3,81	1,09	
Antik yazıtlar, anıtlar, mezarlar, kaya mezarları, tünellerin olması,	1,7	5,8	20,8	32,5	39,2	4,01	0,99	
Akkaya termal ve travertenlerinin olması,	5,0	5,0	18,3	25,8	45,8	4,02	1,14	
Yayla şenliklerinin yapılması,	1,7	6,7	20,0	27,5	44,2	4,05	1,03	
İlçeye ulaşımın kolay olması,	3,3	2,5	16,7	34,2	43,3	4,11	0,99	
İlçenin Ankara ve İstanbul başta olmak üzere çevre illere karayolu, demiryolu ve hava ulaşımı bağlantılarının olması,	0	5,8	17,5	30,8	45,8	4,16	0,91	
Doğasının bozulmamış olması.	1,7	8,3	19,2	34,2	36,7	3,95	1,02	
Ekoturizm Potansiyeline Yönelik Eskipazar'ın Zayıf Yönleri	%	%	%	%	%			
İlçeye ulaşımın kolay fakat köylere olan ulaşımın zor olması	6,7	6,7	16,7	40,8	29,2	3,79	1,13	
Konaklamanın yetersiz olması,	2,5	6,7	17,5	24,2	49,2	4,10	1,07	
Yeme-içme tesislerinin olmaması,	5,8	4,2	23,3	21,7	45,0	3,95	1,17	
Turistik ve yerleşim altyapısının zayıf olması,	4,2	1,7	18,3	33,3	42,5	4,08	1,02	
Turistleri yönlendirecek eğitimli rehberlerin olmaması,	0	2,5	18,3	35,0	44,2	4,20	0,82	
Antik kalıntıların sergileneceği bir müze olmaması,	0,8	1,7	15,8	25,8	55,8	4,34	0,86	
Turizme yönelik bir sağlık merkezinin bulunmaması,	4,2	2,5	20,8	27,5	45,0	4,06	1,06	
Kent merkezi ve doğa yürüyüşü güzergâhlarında turistik konaklama ile yeme-içme tesisleri oluşturulmaması veya mevcut olanların iyileştirilmemesi.	5,0	2,5	18,3	39,2	35,0	3,96	1,04	
Ekoturizm Potansiyeline Yönelik Eskipazar'ın Fırsatları	%	%	%	%	%			
Doğal kaynakları nedeniyle sağlık turizmi ve kaplıca turizmi faaliyetlerinin yapılabilme imkânının olması,	1,7	3,3	22,5	38,3	34,2	4,00	0,92	
Akkaya termal ve travertenlerinde sağlık merkezi kurulursa, Eskipazar'ın sağlık turizminde önemli bir merkez olma fırsatının bulunması,	5,0	5,8	15,0	30,8	43,3	4,01	1,13	
Tarihi ve kültürel antik kalıntıların bulunması ile kültür ve inanç turizmi faaliyetlerinin yapılabilir olması,	0	6,7	20,8	26,7	45,8	4,11	0,96	
Doğa yürüyüşleri, kamping, yamaç paraşütü, fotosafari, kuş gözlemciliği, yaban hayvanları gözlemciliği gibi ekoturizm faaliyetlerinin yapılabilme imkânının olması,	1,7	0,8	20,0	35,0	42,5	4,15	0,88	
Ormanıcı köylerin çok olması nedeniyle orman ürünlerinin yöresel pazarlarda sunulabilmesi,	0	4,2	25,0	34,2	36,7	4,03	0,88	
Her yıl yayla şenlikleri yapılması ve yerli-yabancı turist için dikkat çekici olması,	3,3	0,8	21,7	35,0	39,2	4,05	0,97	

Eskipazar'ın turistik açıdan 'Hadrianapolis Antik Kenti' ile tanınmaya başlaması,	1,7	9,2	12,5	32,5	44,2	4,08	1,04
Yayla, ova ve dağların varlığı nedeniyle ekoturizm açısından bir potansiyele sahip olması,	2,5	5,0	25,8	25,0	41,7	3,98	1,05
'Hadrianapolis Antik Kenti'nde rekreasyon ve koruma çalışmalarının tamamlanması ile Eskipazar İlçesi'nin kültür turizmi açısından önemli bir gelişme kaydedecek olması.	0	5,0	20,8	30,8	43,3	4,12	0,91
Ekoturizm Potansiyeline Yönelik Eskipazar'ın Tehditleri	%	%	%	%	%		
Turistik ve rekreasyonel aktiviteler sonucu doğanın bozulması,	7,5	8,3	19,2	35,0	30,0	3,71	1,19
Ekoturizm aktivitelerinin flora ve fauna üzerindeki olumsuz etkisi,	6,7	8,3	29,2	32,5	23,3	3,57	1,13
Yanlış turizm kararları sonrası tarihi ve kültürel değerlerin zarar görmesi,	6,7	6,7	13,3	41,7	31,7	3,85	1,14
Altyapının yetersizliği nedeni ile yaşanabilecek sorunlar,	5,0	3,3	20,8	37,5	33,3	3,90	1,06
Kentsel yerleşimin plansız oluşu sonucu yapılan betonarme yapıların kentsel peyzajın görsel kalitesini olumsuz etkilemesi,	4,2	8,3	20,8	29,2	37,5	3,87	1,13
Kırsal yerleşimlerde eski konutların giderek yeni konutlardan görsel açıdan daha iyi olması.	6,7	4,2	19,2	25,8	44,2	3,96	1,18

Anket çalışmasına katılan ziyaretçilerin GZFT analizi değerlendirmelerine ait sonuçlar ile uzmanların katıldığı A'wot tekniği ile analiz edilen sonuçların birbirleri ile örtüştüğü görülmüştür. Yapılan değerlendirmeler sonucunda, Eskipazar'a gelen ziyaretçilerin tamamen katıldıkları "güçlü yön faktörünün", uzmanlarca belirlenen en öncelikli "güçlü yön faktörü" ile aynı olduğu belirlenmiştir. Ziyaretçilerin %65'i, Eskipazar'ın 'Yayla, ova ve dağların varlığı nedeniyle doğa yürüyüşü, kamp yapma gibi ekoturizm faaliyetlerine uygun olması' "güçlü yön faktörüne" tamamen katıldıklarını belirtmiştir. Ziyaretçilerin %65'inin tamamen katıldığı 'Antik kalıntıların sergileneceği bir müze olmaması' "zayıf yön faktörünün" A'wot analizi ile belirlenen en öncelikli "zayıf yön faktörü" olduğu ortaya çıkmıştır. Uzman A'wot analizinde en düşük öncelikli "fırsatlar faktörü" 'Akkaya termal ve travertenlerinde sağlık merkezi kurularsa, Eskipazar'ın sağlık turizminde önemli bir merkez olma fırsatının bulunması' iken, ziyaretçilerin %70'i bu "fırsatlar faktörüne" tamamen katılmıştır. 'Kırsal yerleşimlerde eski konutların giderek yeni konutlardan görsel açıdan daha iyi olması' "tehdit faktörüne" de ziyaretçiler % 65 oranında katılmıştır ve bu sonuç da A'wot analiz önceliği ile aynıdır.

Tablo 5. Çalışmaya katılan ziyaretçilerin GZFT analizi değerlendirmesi.

GZFT Faktörleri	Hiç katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Tamamen katılıyorum	Ortalama Değerleri	Standart sapma Değerleri
	%	%	%	%	%		
Ekoturizm Potansiyeline Yönelik Eskipazar'ın Güçlü Yönleri							
Yayla, ova ve dağların varlığı nedeniyle doğa yürüyüşü, kamp yapma gibi ekoturizm faaliyetlerine uygun olması,	5	10	5	15	65	4,25	1,25
Hristiyanlık Dönemi'nin Hac merkezi olarak düşünülen 'Hadrianapolis Antik Kenti'nin olması,	0	0	30	15	55	4,25	0,91
Roma İmparatorluğuna ev sahipliği yapmış olan Asar Antik Yerleşimi'nin olması	5	0	5	40	50	4,30	0,97
Antik yazıtlar, anıtlar, mezarlar, kaya mezarları, tünellerin olması,	0	0	15	30	55	4,40	0,75
Akkaya termal ve travertenlerinin olması,	0	0	10	35	55	4,45	0,68
Yayla Şenliklerinin yapılması,	0	0	10	30	60	4,50	0,68
İlçeye ulaşımın kolay olması,	5	5	10	25	55	4,20	1,15
İlçenin Ankara ve İstanbul başta olmak üzere çevre illere karayolu, demiryolu ve hava ulaşımı bağlantılarının olması,	0	5	20	25	50	4,20	0,95
Doğasının bozulmamış olması.	0	10	5	35	50	4,25	0,96
Ekoturizm Potansiyeline Yönelik Eskipazar'ın Zayıf Yönleri	%	%	%	%	%		

İlçeye ulaşımın kolay fakat köylere olan ulaşımın zor olması	15	10	10	35	30	3,55	1,43
Konaklamanın yetersiz olması,	0	10	15	20	55	4,20	1,05
Yeme-içme tesislerinin olmaması,	0	5	10	25	60	4,40	0,88
Turistik ve yerleşim altyapısının zayıf olması,	0	5	15	25	55	4,30	0,92
Turistleri yönlendirecek eğitilmiş rehberlerin olmaması,	0	5	10	25	60	4,40	0,88
Antik kalıntıların sergileneceği bir müze olmaması,	0	5	5	25	65	4,50	0,82
Turizme yönelik bir sağlık merkezinin bulunmaması,	5	10	10	15	60	4,15	1,26
Kent merkezi ve doğa yürüyüşü güzergâhlarında turistik konaklama ile yeme-içme tesisleri oluşturulmaması veya mevcut olanların iyileştirilmemesi.	10	0	5	30	55	4,20	1,23
Ekoturizm Potansiyeline Yönelik Eskipazar'ın Fırsatları	%	%	%	%	%		
Doğal kaynakları nedeniyle sağlık turizmi ve kaplıca turizmi faaliyetlerinin yapılabilme imkânının olması,	0	5	10	35	50	4,30	0,86
Akkaya termal ve travertenlerinde sağlık merkezi kurulursa, Eskipazar'ın sağlık turizminde önemli bir merkez olma fırsatının bulunması,	0	5	10	15	70	4,50	0,88
Tarihi ve kültürel antik kalıntıların bulunması ile kültür ve inanç turizmi faaliyetlerinin yapılabilir olması,	0	5	5	25	65	4,50	0,82
Doğa yürüyüşleri, kamping, yamaç paraşütü, fotosafari, kuş gözlemciliği, yaban hayvanları gözlemciliği gibi ekoturizm faaliyetlerinin yapılabilme imkânının olması,	0	0	10	25	65	4,55	0,68
Ormaniçi köylerin çok olması nedeniyle orman ürünlerinin yöresel pazarlarda sunulabilmesi,	0	0	5	35	60	4,55	0,60
Her yıl yayla şenlikleri yapılması ve yerli-yabancı turist için dikkat çekici olması,	0	0	15	40	45	4,30	0,73
Eskipazar'ın turistik açıdan 'Hadrianapolis Antik Kenti' ile tanınmaya başlaması,	0	5	0	30	65	4,55	0,75
Yayla, ova ve dağların varlığı nedeniyle ekoturizm açısından bir potansiyele sahip olması,	0	5	15	15	65	4,40	0,94
'Hadrianapolis Antik Kenti'nde rekreasyon ve koruma çalışmalarının tamamlanması ile Eskipazar İlçesi'nin kültür turizmi açısından önemli bir gelişme kaydedecek olması.	0	10	5	20	65	4,40	0,99
Ekoturizm Potansiyeline Yönelik Eskipazar'ın Tehditleri	%	%	%	%	%		
Turistik ve rekreasyonel aktiviteler sonucu doğanın bozulması,	5	10	10	30	45	4,00	1,21
Ekoturizm aktivitelerinin flora ve fauna üzerindeki olumsuz etkisi,	0	5	30	30	35	3,95	0,94
Yanlış turizm kararları sonrası tarihi ve kültürel değerlerin zarar görmesi,	10	5	10	35	50	4,00	1,33
Altyapının yetersizliği nedeni ile yaşanabilecek sorunlar,	0	0	15	30	55	4,40	0,75
Kentsel yerleşimin plansız oluşu sonucu yapılan betonarme yapıların kentsel peyzajın görsel kalitesini olumsuz etkilemesi,	0	10	15	25	50	4,15	1,03
Kırsal yerleşimlerde eski konutların giderek yeni konutlardan görsel açıdan daha iyi olması.	0	0	10	25	65	4,55	0,68

Uzmanlarla yapılan GZFT faktörlerine yönelik anket çalışmasına ait verilerin analiz ve değerlendirilmesi, A'wot tekniği ile yapılmış, faktörler öncelik sırasına göre sıralanmış ve sayısallaştırılmıştır. Yöntemde belirtilen A'wot tekniği ile her GZFT grubu ve faktörleri için ikili karşılaştırmalar yapılmıştır ve bu karşılaştırmalar neticesinde GZFT ait güçlü, zayıf, fırsat ve tehdit gruplarının ve bu grupların faktörlerinin önceliği belirlenmiştir. Eskipazar İlçesi için A'wot tekniği ile yapılan GZFT analizinde bulunan en önemli GZFT grupları; 0,279 öncelik değeri ile fırsatlar, ikinci 0,261 değeri ile zayıf yönler, üçüncü 0,236 değeriyle tehditler olarak belirlenmiştir. 0,224 değeri ile güçlü yönlerin ise önceliğinin en az düzeyde olduğu görülmüştür (Tablo 6).

Tablo 6. GZFT gruplarının A'wot Tekniği'ne göre öncelik sıralaması.

GZFT Grupları	Öncelik Sıralaması
Fırsatlar	0,279
Zayıf Yönler	0,261
Tehditler	0,236
Güçlü Yönler	0,224

GZFT faktörlerinin grup içindeki değerlendirilmesinde ise güçlü yönlerden en öncelikli güçlü yönün ‘G2- Yayla, ova ve dağların varlığı nedeniyle doğa yürüyüşü, kamp yapma gibi ekoturizm faaliyetlerine uygun olması’(0,130) faktörünün öne çıktığı, en düşük öncelikli güçlü yönün ise ‘G6- Akkaya termal ve travertenlerinin olması’ (0,083) faktörü olduğu tespit edilmiştir. Zayıf yönler grubunun en öncelikli faktörleri ‘Z4- Turistik ve yerleşim altyapısının zayıf olması’(0,134) ve ‘Z6- Antik kalıntıların sergileneneceği bir müze olmaması’(0,134), en düşük öncelikli faktörleri ise ‘G1- Yenice Ormanlarına yakın olması ile gür ormanlarının birleşmesi sonucu yaban hayatı ve bitki örtüsünün çeşitlenmesi ve bunların gözlenebilme imkânının olması’ (0,121), ‘G3- Hristiyanlık Dönemi’nin Hac merkezi olarak düşünülen ‘Hadrianapolis Antik Kenti’nin olması’ (0,121), ‘G5- Antik yazıtlar, anıtlar, mezarlar, kaya mezarları, tünellerin olması’ (0,121), ‘G7- İlçenin Ankara ve İstanbul başta olmak üzere çevre illere karayolu, demiryolu ve hava ulaşımı bağlantılarının olması’ (0,121) ve ‘G8-Turizm odağı diğer bir ilçe olan Safranbolu’ya göre daha sessiz ve sakin olması’ (0,121)’dir. Fırsatlar grubunda en öncelikli faktörler ‘F4- Doğa yürüyüşleri, kamping, yamaç paraşütü, fotosafari, kuş gözlemciliği, yaban hayvanları gözlemciliği gibi ekoturizm faaliyetlerinin yapılabilme imkânının olması’ (1,122) ve ‘F8- Yayla, ova ve dağların varlığı nedeniyle ekoturizm açısından bir potansiyele sahip olması’ (1,122) olurken, en düşük öncelikli fırsat faktörü, ‘F2- Akkaya termal ve travertenlerinde sağlık merkezi kurulursa, Eskipazar’ın sağlık turizminde önemli bir merkez olma fırsatının bulunması’ (0,078) olarak belirlenmiştir. Tehditler grubunun en öncelikli faktörü, ‘T4- Altyapının yetersizliği nedeni ile yaşanabilecek sorunlar’ (0,179), en düşük öncelikli faktörü ise ‘T2- Ekoturizm aktivitelerinin flora ve fauna üzerindeki olumsuz etkisi’ (0,149)’dir. GZFT analizinde A’wot tekniği ile belirlenen önem dereceleri Tablo 7’te verilmiştir.

Tablo 7. GZFT analizine dayalı anket çalışmasına ait verilerin A’wot tekniği ile değerlendirilmesi.

GZFT Grupları	GZFT Ana Grup Önceliği	GZFT Faktörleri	Grup İçindeki Önceliği	Tüm Faktörler İçindeki Önceliği
Güçlü Yönler	0,224	G1. Yenice Ormanlarına yakın olması ile gür ormanlarının birleşmesi sonucu yaban hayatı ve bitki örtüsünün çeşitlenmesi ve bunların gözlenebilme imkânının olması,	0,116	0,026
		G2. Yayla, ova ve dağların varlığı nedeniyle doğa yürüyüşü, kamp yapma gibi ekoturizm faaliyetlerine uygun olması,	0,130	0,029
		G3. Hristiyanlık Dönemi’nin Hac merkezi olarak düşünülen ‘Hadrianapolis Antik Kenti’nin olması,	0,128	0,029
		G4. Roma İmparatorluğuna ev sahipliği yapmış olan Asar Antik Yerleşiminin olması	0,105	0,024
		G5. Antik yazıtlar, anıtlar, mezarlar, kaya mezarları, tünellerin olması,	0,098	0,022
		G6. Akkaya termal ve travertenlerinin olması,	0,083	0,019
		G7. İlçenin Ankara ve İstanbul başta olmak üzere çevre illere karayolu, demiryolu ve hava ulaşımı bağlantılarının olması,	0,108	0,024
		G8. Turizm odağı diğer bir ilçe olan Safranbolu’ya göre daha sessiz ve sakin olması,	0,110	0,025
		G9. Doğasının bozulmamış olması,	0,122	0,027
Zayıf Yönler	0,261	Z1. İlçeye ulaşımın kolay fakat köylere olan ulaşımın zor olması	0,121	0,032
		Z2. Konaklamanın yetersiz olması,	0,127	0,033
		Z3. Yeme-içme tesislerinin olmaması,	0,121	0,032
		Z4. Turistik ve yerleşim altyapısının zayıf olması,	0,134	0,035
		Z5. Turistleri yönlendirecek eğitimli rehberlerin olmaması	0,121	0,032
		Z6. Antik kalıntıların sergileneneceği bir müze olmaması.	0,134	0,035
		Z7. Turizme yönelik bir sağlık merkezinin bulunmaması.	0,121	0,032
		Z8. Kent merkezi ve doğa yürüyüşü güzergâhlarında turistik konaklama ile yeme-içme tesisleri oluşturulmaması veya mevcut olanların iyileştirilmemesi	0,121	0,032
Fırsatlar	0,279	F1. Doğal kaynakları nedeniyle sağlık turizmi ve kaplıca turizmi faaliyetlerinin yapılabilme imkânının olması,	0,116	0,032
		F2. Akkaya termal ve travertenlerinde sağlık merkezi kurulursa, Eskipazar’ın sağlık turizminde önemli bir merkez olma fırsatının bulunması,	0,078	0,022

		F3. Tarihi ve kültürel antik kalıntıların bulunması ile kültür ve inanç turizmi faaliyetlerinin yapılabilir olması,	0,108	0,030
		F4. Doğa yürüyüşleri, kamping, yamaç paraşütü, fotosafari, kuş gözlemciliği, yaban hayvanları gözlemciliği gibi ekoturizm faaliyetlerinin yapılabilme imkânının olması,	0,122	0,034
		F5. Ormaniçi köylerin çok olması nedeniyle orman ürünlerinin yöresel pazarlarda sunulabilmesi,	0,108	0,030
		F6. Eskipazar'ın turistik açıdan 'Hadrianapolis Antik Kenti' ile tanınmaya başlaması,	0,121	0,034
		F7. İlçenin yerel kültür ve gelenekler açısından bir turizm potansiyeline sahip olması,	0,110	0,031
		F8. Yayla, ova ve dağların varlığı nedeniyle ekoturizm açısından bir potansiyele sahip olması,	0,122	0,034
		F9. 'Hadrianapolis Antik Kenti'nde rekreasyon ve koruma çalışmalarının tamamlanması ile Eskipazar İlçesi'nin kültür turizmi açısından önemli bir gelişme kaydedecek olması.	0,116	0,032
		T1. Turistik ve rekreasyonel aktiviteler sonucu doğanın bozulması,	0,159	0,038
		T2. Ekoturizm aktivitelerinin flora ve fauna üzerindeki olumsuz etkisi,	0,149	0,035
		T3. Yanlış turizm kararları sonrası tarihi ve kültürel değerlerin zarar görmesi,	0,170	0,040
Tehditler	0,236	T4. Altyapının yetersizliği nedeni ile yaşanabilecek sorunlar,	0,179	0,042
		T5. Kentsel yerleşimin plansız oluşu sonucu yapılan betonarme yapıların kentsel peyzajın görsel kalitesini olumsuz etkilemesi,	0,167	0,039
		T6. Kırsal yerleşimlerde eski konutların giderek yeni konutlardan görsel açıdan daha iyi olması.	0,176	0,041

5. Sonuç ve Öneriler

Araştırmada; Karabük İli Eskipazar İlçesi peyzajının ekoturizm açısından analizi ve değerlendirilmesi amaçlanmıştır.

Alanının doğa ile iç içe olması, Yenice ormanlarına yakın olması nedeni ile fauna ve flora zenginliğine sahip olması, tarihi ve kültürel birçok antik kalıntıya sahip olması, farklı ekoturizm faaliyetlerine olanak sağlaması, yayla şenlikleri gibi kültürel faaliyetlerin devam ediyor olması, Batı Karadenizde yer alan Safranbolu, Amasra, Çakraz, İnkum gibi turizm odaklarına yakın olması yörenin ekoturizm potansiyeli hakkında bilgi vermektedir. Eskipazar İlçesi'nin, Hadrianapolis Antik Kenti, Asar Antik Yerleşimleri, Delikli Kaya mezarları, Hisariçi Kaya mezarları, İmparator Caracalla ve Diacletianusa ait heykel kaideleri, Zeus Kiminsteros, Demeter, Arteni Kratiye Hermes kütleleri ile ilgili tapınak ve yazıtları kültür ve inanç turizminde; Eğriova, Belen, Kabaarmut, Dede ve Beytarla yaylaları ile yayla turizminde; zengin biyoçeşitliliğe sahip ormanları, yaban hayatı ve bitki örtüsüyle doğa turizminde; Akkaya termal ve travertenleri ile kaplıca ve sağlık turizminde öne çıktığı görülmektedir.

Yerel halk ve ziyaretçilerin GZFT analizine yönelik uygulanan anket çalışmasının verileri değerlendirildiğinde aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır:

- Yayla, ova ve dağların varlığı nedeniyle doğa yürüyüşü, kamp yapma gibi ekoturizm faaliyetlerine uygun olması ve Hristiyanlık Dönemi'nin Hac merkezi olarak düşünülen 'Hadrianapolis Antik Kenti'nin olması ilçenin güçlü yönleri olarak ekoturizm odağı olma potansiyelini yükselttiği belirlenmiştir.
- Yerel halkın %45 oranla, ziyaretçilerin ise %60 oranla katıldığı 'yeme-içme tesisi yetersizliği'nin; yerel halkın %49,2 oranla, ziyaretçilerin ise %55 oranla katıldığı 'konaklama yetersizliğinin'; yerel halkın %55,8 oranla ziyaretçilerin ise %65 oranla katıldığı 'antik kalıntıların sergileneceği müze eksikliğinin' giderilmesinin turizm faaliyetlerini artıracığı tespit edilmiştir.
- Yerel halka göre 'tarihi ve kültürel antik kalıntıların bulunması ile kültür ve inanç turizmi faaliyetlerinin yapılabilir olması', ziyaretçilere göre 'Akkaya termal ve travertenlerinde sağlık merkezi kurularsa, Eskipazar'ın sağlık turizminde önemli bir merkez olma' fırsatını ele geçireceği ve bunun değerlendirilmesi gerektiği tespit edilmiştir.
- 'Kırsal yerleşimlerde eski konutların giderek yeni konutlardan görsel açıdan daha iyi olması' tehdidi

hem ziyaretçilerin %65'i hem de yerel halkın %44,2'si tarafından kabul edilen faktör olmuştur. Eski yapıların korunması ile kırsal yerleşimin görsel kalitesini düşürme tehdidinin azalacağı düşünülmektedir.

- Yeni konutların betonarme olması kullanımı açısından konforlu görülsede hem sağlık açısından hem de görsel kalite açısından yöreye uygun bulunmamıştır.

Uzmanlar ile yapılan anket çalışmasının A'wot tekniği ile analiz edilen sonuçlarının, anket çalışmasına katılan yerel halk ve ziyaretçilerin GZFT analizi değerlendirmelerine ait bulgular ile örtüştüğü tespit edilmiştir. Uzmanlardan elde edilen sonuçlar aşağıda belirtilmiştir:

- Uzmanlara göre GZFT analizinin öncelikli dikkate alınması gereken grubu fırsatlardır.
- Güçlü yönlerin devamlılığı sağlanırken, Akkaya termal ve travertenlerinde sağlık merkezi kurularak Eskipazar'ın sağlık turizminde önemli bir merkez olma fırsatının, doğa yürüyüşleri, kamping, yamaç paraşütü, fotosafari, kuş gözlemciliği, yaban hayvanları gözlemciliği gibi ekoturizm faaliyetlerinin yapılabilme imkânının güçlü yönlerle çevrilmesi konusunda girişimlerin olması gerektiği düşünülmektedir.
- En öncelikli dikkate alınması gereken fırsat, alanda doğa yürüyüşleri, kamping, yamaç paraşütü, fotosafari, kuş gözlemciliği, yaban hayvanları gözlemciliği gibi ekoturizm faaliyetlerinin yapılabilme imkânının olması olarak belirlenmiştir.
- Fırsatların faaliyete dönüşmesi için de zayıf yön faktörlerinden en önemli önceliğe sahip antik kalıntıların sergileneceği bir müze olmaması faktörü, ikinci önceliğe sahip konaklama yetersizliği faktörü, üçüncü önceliğe sahip turistik ve yerleşim alt yapısının zayıf olması, yeme-içme tesisi yetersizliği ve köylere ulaşımın zor olması faktörlerinde belirtilen eksikliklerin mutlaka giderilmesi gerektiği ortaya çıkmıştır.

Yerel halk, ziyaretçi ve uzmanlardan alınan yanıtlardan elde edilen sonuçlar, Eskipazar İlçesi'nde konaklamanın zayıf olduğunu kanıtlamaktadır. İlçe merkezinde ve trekking güzergahının bulunduğu alanlarda ziyaretçiler için yöresel karaktere uygun konaklama mekanları oluşturulmalı, yeme-içme ihtiyaçlarına karşılık verecek eğitimli personele sahip tesislere yer verilmeli ve mevcut olanlar geliştirilmelidir.

Ancak elde edilen sonuçlara göre, Eskipazar'da yörenin sahip olduğu doğal, tarihi ve kültürel peyzaj değerleri, önemli bir ekoturizm potansiyeli oluşturmaktadır. Ekoturizm potansiyelinin kullanılmasında turistik alt yapının ihtiyaçları karşılama yetersiz kalacağı tespit edilmiştir. Bu zayıf yönü, güçlü hale getirmek için alt yapı çalışmaları, Batı Karadeniz Bölge Kalkınma Planı rehberliğinde desteklenmelidir.

Son söz olarak Karadeniz Bölgesi, Zonguldak-Karabük-Bartın alt bölgesi ve Eskipazar yerel ölçeğinde ekoturizmin canlanabilmesi için kurumlar arası işbirliğinin önemli olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Eskipazar'ın ekoturizm bölgesi olması durumunda doğal, tarihi ve kültürel peyzaj değerlerinin korunması gerektiği gerçeği birkez daha bu araştırmanın sonuçları ile ortaya konulmuştur.

Teşekkür

Bu makale, Bartın Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı'nda yürütülen 'Eskipazar (Karabük) Yerleşimi Örneğinde Sürdürülebilir Ekoturizm Olanaklarının Araştırılması' adlı Yüksek Lisans Tezi kapsamında üretilmiştir. Bu çalışma, Bartın Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Komisyonu tarafından desteklenmiştir (Proje No: 2016-FEN-CY-011). Desteklerinden dolayı Bartın Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Birimi'ne teşekkür ederiz. Bu araştırmanın bir bölümü, 04-06 Mayıs 2017 tarihinde Bursa İli Uludağ Üniversitesi tarafından organize edilen 1. Uluslararası Kırsal Turizm ve Kalkınma Kongresi'nde (1th International Rural Tourism and Development Congress - IRTAD) poster olarak sunulmuş ve özet olarak yayımlanmıştır. Bu makale, sunum notlarının geliştirilmesiyle hazırlanmıştır.

Kaynaklar

1. **Açıksöz S, Bollukcu P ve Çelik D (2016)**. 'Ecotourism And Ethics In Protected Areas: Bartın-Söğütülü Village'. Oxidation Communications, Cilt 9, S 4-II, 3621-3636.
2. **BAKKA (2013a)**. '2010-2013 Yılları Batı Karadeniz Bölge Planı'. Batı Karadeniz Kalkınma Ajansı Yayını.
3. **BAKKA (2013b)**. 'Turizm Sektör Analizi'. Batı Karadeniz Kalkınma Ajansı Yayını.
4. **Benzer K, (2006)**. 'Bolu-Göynük ve yakın çevresi doğal ve kültürel kaynaklarının ekoturizm açısından değerlendirilmesi'. Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Ankara, 296s.

5. **Birel FK (2008)**. 'Çankaya ve Bismil İlçe Milli Eğitim Müdürlükleri'nin Güç Çözümlemesi (Swot Analizi)'. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, Ankara.
6. **Cumaloğlu A (2011)**. 'Hadrianapolis ve Çevresi Geç Antik - Erken Bizans Mimari Plastik Örnekleri'. Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Arkeoloji Anabilim Dalı, İzmir.
7. **Durgun A (2007)**. 'Isparta Turizminin Swot Analizi'. Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Sayı 5, S93-109.
8. **Güngör S ve Arslan M (2004)**. 'Turizm ve Rekreasyon Stratejileri İçin Swot Analizi, Görsel Kalite Değerlendirmesi, Turizm Tesislerinin Beğenilirliği ve Turizm Tesisleri Durum Analizi Uygulaması: Beyşehir İlçesi Örneği'. Selçuk Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi, Cilt 18, Sayı 33, S 68-72.
9. **Gürbüz F (2010)**. 'A'WOT analizi-Erciyes Üniversitesi Endüstri Mühendisliği Bölümü Uygulaması'. Erciyes Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi, Cilt 26, S 4,372-374.
10. **Jaya R, Machfud M, Raharja S, Marimin M (2013)**. 'Sustainability Analysis for Gayo Coffee Supply Chain'. International Journal on Advanced Science Engineering Information Technology, Cilt 3, S 2, 24-28.
11. **Kaypak Ş (2010)**. 'Ekolojik Turizmin Sürdürülebilirliği'. Alanya İşletme Fakültesi Dergisi, Cilt 2,S 93-114.
12. **KTB (2019)**. Kültür ve Turizm Bakanlığı, Karabük İl Müdürlüğü, <http://www.karabukkultur.gov.tr/TR-63711/ulasim.html>, Erişim tarihi: 16 Haziran 2019.
13. **Leung Y, Marion JL, Farrell TA (2001)**. 'The Role of Recreation Ecology in Sustainable Tourism and Ecotourism. İçinde: McCool, S. ve R. N. Moisey (eds.), Tourism, Recreation, and Sustainability: Linking Culture and the Environment'. New York: CAB International.
14. **Orhunbilge N (2000)**. Örneklemeye Yöntemleri ve Hipotez Testleri. Avcıol Yayınları, İstanbul.
15. **Saaty TL, (1980)**. 'The Analytic Hierarchy Process', New York, McGrawHill,
16. **Sarı Y (2001)**. 'Amasra İlçesi'nin Doğal ve Kültürel Peyzaj Değerlerinin Sürdürülebilir Turizm Bağlamında İrdelenmesi'. ZKÜ Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Zonguldak.
17. **Sarı Nayim Y (2014)**. 'Evaluations on the Development of Sustainable Tourism in Amasra's Urban Landscape'. Bartın Orman Fakültesi Dergisi, 16(23-24), Bartın.
18. **Sarı Nayim Y (2015)**. 'An Assessment Approach for Sustainable Tourism in Amasra's RuralArea'. Bartın Orman Fakültesi Dergisi, Sayı 17, S 25-26, Bartın.
19. **Sarı Nayim Y (2017)**. 'Bartın İli Kapisuyu Köyü'ndeki Yerel Halk, Ziyaretçiler ve Yöneticilerin Sürdürülebilir Turizm Planlamasına Yönelik Bakış Açılarının İncelenmesi'. Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Elektronik Dergisi, Cilt 8, Sayı 19, S 138-153.
20. **Sungur Z (2012)**. 'Sürdürülebilir Ekoturizmin Toplumsal Etkileri: Türkiye'den Örnekler', INTERNATIONAL CONFERENCE ON EURASIAN ECONOMIES.
21. **Taşcıoğlu GS (2016)**. 'Sürdürülebilir Turizm İçin Stratejilerin Geliştirilmesi: Kuzey Antalya Kültür Ve Turizm Koruma Ve Gelişim Bölgesi Örneği'. Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi, Ankara.
22. **The International Ecotourism Society (2002)**. 'The definition of ecotourism'. <http://www.ecotourism.org/index.htm>, Erişim Tarihi 16 Ekim 2018.
23. **Uzun S ve Müderrisoğlu H, 2010**. 'Kırsal rekreasyon alanlarında kullanıcı memnuniyeti: Bolu Gölçük Ormanı Dinlenme Yeri Örneği'. Süleyman Demirel Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi, Seri: A, Sayı: 1, Yıl: 2010, ISSN: 1302-7085, Sayfa: 67-82.
24. **Yazıcıoğlu Y. ve Erdoğan S, 2004**. 'Spss Uygulamalı Bilimsel Araştırma Yöntemleri'. Ankara: Detay Yayıncılık.
25. **Yılmaz H (2008)**. 'Turizm Çeşitlendirilmesi Kapsamında Ekoturizmin Ürünü Olarak Tatil Çiflikleri: Türkiye'deki Tatil Çifliklerine Yönelik Swot Analizi'. Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, Afyon.